

Anmeldelser

(Anmelderens navn er anført i parentes efter forfatter og titel)

Replik: Stig Hjarvard og Henrik Søndergaard

Duplik: Henrik Dahl

Mads Christoffersen, Flemming Nielsen, Knud Erik Skouby og Poul Wolffsen: Teledistribueret Service. Træk af den internationale udvikling i finans-, nyheds- og detailhandelssektoren. (Kim Minke).

Lise Busk Kofoed og Gitte Marling: Kan man det? Om TV-forsøg i lokalområder. (Bo Fibiger).

Lars Qvortrup: Det levende eller det døde samfund: Nye veje i informationsteknologiens organisering. (Carsten Y. Hansen).

James Lull (Ed.): World Families Watch Television. (Klaus Bruhn Jensen).

Pressens Årbog 1988. (Torben Rethøll).

Lennard Højbjerg (red.): Reception af levende billeder.

Replik

Af Stig Hjarvard og Henrik Søndergaard

I sidste nummer af Mediekultur (nr. 11) er vores bog "Nærsyn på fjernsyn: Kanal 2 og Weekend TV" (C. A. Reitzels Forlag, 1988) blevet anmeldt af Henrik Dahl. Vi mener imidlertid ikke, at mindstekravene til en anmeldelse, nemlig at levere en redelig præsentation og kritisk diskussion af bogens centrale indhold, teorier og metoder, er opfyldt. På den baggrund føler vi os tvunget til at korrigerer de værste misforståelser og til at præcisere, hvad der er bogens hovedemne.

"Nærsyn på fjernsyn" omhandler, som Henrik Dahl skriver, en hektisk periode i dansk TV's historie, nærmere bestemt den anden forsøgsrunde med lokalradio og -TV, hvor Danmarks Radios monopol for alvor blev anfægtet, og hvor specielt Kanal 2 og Weekend TV spillede en vigtig rolle som de første kommercielt anlagte TV-stationer i Danmark. Gennem en analyse af Kanal 2 og Weekend TV's tilblivelse, deres institutionelle struktur og programudbud, samt af deres seertilslutning og seerprofil prøver bogen at beskrive dette lille afsnit af TV-historien.

Bogens sigte er imidlertid ikke kun at skrive TV-historie, men også analytisk at reflektere over en række æstetiske nyskabelser, som Kanal 2 og Weekend TV for alvor gjorde synlige, og som mere generelt er ved at vinde indpas som målestok for "moderne" TV-æstetik. I al korthed er vores pointe, at konsekvenserne af kommercielt TV og konkurrence ikke kun er reklamer og mere underholdning, men også en ændring af de grundlæggende kommunikationsforhold, som manifesterer sig i præsentations- og

henvendelsesformer, i programfladens opbygning, i stofvalg, synsvinkler etc. Ved i henvendelsesformen at surrogere en intim, personlig relation mellem TV-station og seerne, og ved samtidig at fortolke det behandlede stof i personlige, intimsfærerelaterede erfaringskategorier ændrer TV-kommunikationen social form. Den funderes ikke som før i et offentligt samtalerum, men gøres så at sige "privat" og får dermed en ny betydning.

Disse forhold lader sig kun eftervise gennem en æstetisk analyse, der detaljeret og konkret beskæftiger sig med programmernes indhold og form. Da konkurrencen mellem TV-stationerne og de nye æstetiske former, som indgår i denne, ikke kun sætter sig igennem i de enkelte programmer, men også i programfladen som helhed, har vi sat os for at foretage en samlet programfladeanalyse, hvilket hidtil ikke har været forsøgt i dansk medieforskning. I nogle afgrænsede perioder har vi dels foretaget en nærlæsning af samtlige enkeltprogrammer på Kanal 2 og Weekend Tv og dels undersøgt programfladens sammensætning, dens indholdsmæssige og tidslige struktur.

For at få hold på et så omfangsrigt materiale (flere hundrede timers fjernsyn) har vi i et beskedent omfang anvendt kvantitative metoder, idet vi har opdelt programudbuddet i en række klart definerede kategorier. Det er disse knap 40 sider af bogens i alt 355 sider, som Henrik Dahl bruger mest plads på at kritisere.

Over for Henrik Dahls påstand om, at vi "låner (i disse ulvetider for humanistisk forskning) lidt legitimitet fra 'hard science'-paradigmet", og hans karakteristik af vores analyse som "scientistisk figenblad" skal vi blot nævne to forhold. For det første har vi ikke, som anmelderen påstår, forsøgt at forene kvantitative og kvalitative metoder. I bogens indledning skriver vi såmænd:

"Det betyder dog ikke, at kvantitative og kvalitative analyseformer integreres: I realiteten retter de sig mod forskellige forhold i programfladen og kan på den måde supplere hinanden, men en metodisk syntese er umulig, da man ikke kan analysere kvalitativt på en kvantitativ måde" ("Nærsyn på fjernsyn, s. 15). På den baggrund virker det misforstået og overflødigt, når Henrik Dahl fortæller, at vores "gode hensigt" om at forene disse metoder "støder på principielle problemer, der ikke overvindes og ikke kan overvindes". For det andet er det misvisende, når Henrik Dahl kritiserer, at vi i den kvantitative del af analysen ikke lever op til kravene for positivistisk videnskabelighed, der i sin ægte form i følge anmelderen er "hypotetisk-deduktiv". Han ser helt bort fra den kendsgerning, at en meget stor del af den kvantitative forskning ikke er hypotetisk-deduktiv, men har et mere ydmygt, deskriptivt sigte: Gennem opstilling og anvendelse af forskellige inddelingskategorier forsøger man at få lidt hold på virkelighedens kaotiske mangfoldighed. Vores kvantitative analyse er af en sådan beskaffenhed, og her opfylder vi til fulde krav om videnskabelig redelighed.

Bogens tyngdepunkt består af en kvalitativ æstetisk programfladeanalyse, som Henrik Dahl imidlertid stort set ikke behandler i sit indlæg. Analysen kan principielt ikke vurderes ud fra den positivistiske sociologiske kriterier, som anmelderen så grundigt gør rede for, og når han ser analysens resultat som en konstatering af, at Kanal 2 og Weekend TV har forskellig 'house style', viser det, at han ikke har forstået, hvad den drejer sig om. Derfor bliver også hans andet kritikpunkt, som går på, at forholdet mellem offentlighedsteori (makroteori) og socialpsykologisk behovs- og narcissismeteorologi (mikroteori) ikke reflekteres kritisk, misvisende. I analysen demonstreres bl.a., hvordan konkrete TV-programmer på én gang er artikulationer af kommunikationens offentlighedsform

og rummer en række appeller, som kun kan forstås i sammenhæng med seernes behovsprofiler. Teorierne kaster derved lys over nogle forskellige sider af programmerne - derfor har vi valgt dem -, og i den forbindelse er det mindre væsentligt, at teorierne ikke uden videre går op i hinanden.

Vores bog skal hverken bekræfte den ene eller den anden teori, og vi har alene anvendt de teoretiske overvejelser som nogle rammer, inden for hvilke den æstetiske programfladeanalyse kan reflekteres. Hvorvidt denne analyse er lykket for os, skal vi ikke vurdere. Det havde været opgaven for en anmeldelse at diskutere.

Duplik

Af Henrik Dahl

Jeg har i MedieKultur 11 anmeldt Hjarvard & Søndergaards bog, og det fremgår af min anmeldelse, at bogen er 'glimrende' og karakteriseret af 'grundighed og saglighed', samt at forfatterne er 'evident seriøse og dygtige' (kan altså slå efter i MedieKultur 11, p. 155-157). Dette mener jeg i ramme alvor, men hvis det ikke skulle være sivet ind, vil jeg gerne gentage det: Jeg er fuld af respekt og beundring for den måde, Hjarvard og Søndergaard er trængt ind i et enormt stof på og har fået det bearbejdet, så de store linier kan trækkes frem.

Når jeg ikke mener, at de to forfattere med det samme skal have Nobelprisen og Carlsbergs æresbolig, er det på grund af nogle interessante men typiske problemer, som ikke er

løst, som bør løses, og som er en arvesynd fra en stor del af den empiriske danske medieforskning i den form, den har antaget i 80'erne.

Grunden til, at jeg har taget disse principielle problemer op er netop, at Hjarvard & Søndergaard er yderst kompetente og deres bog er så gennemarbejdet. Hvis det var en ligegyldig bog af to ligegyldige forfattere, kunne man bare trække på skuldrene og være ligeglad. Set i det lys er det måske oven i købet beklageligt, at de to forfattere overhovedet ikke ønsker at gå ind på selv den mindste og mest loyale kritik af deres bog.

Som anmelder må man i princippet tage fat på et hvilket som helst aspekt af et værk, som man finder væsentligt. Jeg kan ikke tage mig af, hvad Hjarvard & Søndergaard synes er det centrale. Ellers kunne forfattere lige så godt selv skrive anmeldelsen af deres egne bøger.

Jeg kan kun opfordre så mange som muligt til at læse 'Nærsyn På Fjernsyn' og derpå gå ind i diskussionen af såvel bogen som de problemer, den rejser.

Mads Christoffersen, Flemming Nielsen, Knud Erik Skouby og Poul Wolffsen: Teledistribueret Service. Træk af den internationale udvikling i finans-, nyheds- og detailhandelssektoren. TDS-rapport nr. 1. Institut for samfundsfag. Danmarks Tekniske Højskole. 134 s., Kr. 95,-.

Anmeldt af: Kim Minke, Danmarks Journalisthøjskole.

Forfatterne prøver i denne første rapport fra TDS-projektet (TDS er altså forkortelsen af teledistribueret service) at krabbe sig ind på problemafgrænsning og begrebsfastlæggelse ud fra litteraturen og ud fra et par studierejser (til Frankrig og England). Man vil gerne, siges det, nå frem til et sæt analyser, som skal give baggrundsviden til en mere generel vurdering af udviklingens konsekvenser for erhvervsstrukturen i Danmark.

Bogens tre hovedkapitler gennemgår udviklingen af nye teknologier til brug i pengeinstitutterne, de franske erfaringer med teletelsystemet (med gratis fordeling af terminaler til telefonabonnenter, som fik tilbuddet om at erstatte papirtelefonbøgerne med et elektronisk søgesystem), og endelig en gennemgang af britiske erfaringer med brug af diverse netværk og planer om teleshopping i detailhandelen.

Bogen slutter med et kapitel om resultater og perspektiver. Opsummeringen har form af seks hypoteser, som de kaldes, uden at de dog kan siges at være hypoteser i strengt metodisk forstand. Hypotese fem siger således: De valg der i dag er ved at blive truffet af teleadministrationerne, edb-industrien, og de store brugere angående teleinfrastrukturens fremtidige organisering, kan let blive på bekostning af den øvrige industri, de private brugere og bredere samfundsinteresser.